

VILLSTADS KYRKBY

Invid den gamla färdvägen Nissastigen ligger kyrkbyn Villstad, ett välbevarat sockencentrum med rötter i järnåldern. Det tycks som att byn med kyrkplats, präst- och klockargård växt fram ur en vikingatida storgård. Dagens landskap och bebyggelse speglar emellertid samhällsutvecklingen främst under 1800- och 1900-talen.

Bakom Prästgården ligger järnåldersgravfältet "Tempelbacken" med 52 gravhögar och åldriga ekar. Namnet kommer sig av att kyrkoherde Daniel Nordin på 1800-talet hade ett tempelformat lusthus på platsen. Invid Prästgården finns också "Gröthögen", en av Nissastigens största gravhögar. Nere vid ån ligger ytterligare ett högrävfält. En kulle i kyrkbyns mitt kallas i folkmun för "Altarbacken" och har spår efter äldre odling. Sydost därom finns bevarade fornlämnar.

Dagens gustavianska kyrka byggdes 1788–1793 på platsen för en romansk stenkyrka. Kyrkan återställdes efter en brand 1910. Kyrkogården rymmer vacker gravkonst från flera sekler. Den öppna platsen framför kyrkan fungerade långt in på 1800-talet som en välbesökt marknadsplats. Kyrkoherdarna var dock kritiska till det hela, särskilt som alkoholkonsumtionen var hög. Faktum var att klockaren hade eget bränneri och utskänkning; den så kallade brännvinsboden finns ännu kvar invid Klockaregården.

Fem bevarade kyrkstallar från 1800-talet minner om tiden före bilismen, då man behövde häst och vagn för att ta sig till gudstjänsten. De flesta kyrkstallar i länet har skattat åt förgängelsen. Till kyrkomiljön hör även f.d. folkskola och lärarbostad från 1925 och prästgården med mangårdsbyggnad från 1858 och ålderdomlig flygel. I prästgården verkade under 1800-talet "biskopen av Västbo", kyrkoherden Daniel Nordin, vilken var en framstående prästman i upplysningstidens anda.

Villstads kyrkby är av riksintresse för kulturmiljövården samt naturreservat.

"Tempelbacken", högrävfält från järnåldern bakom Prästgården. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 9

HITTA HIT

Villstads kyrkby ligger strax öster om Nissastigen (Rv 26), mellan Gislaved och Smålandsstenar. Följ skylt "Villstad".

Koordinater:

N 6340786 / E 406072
(SWEREF 99 TM) / N 57°
12' 2,13", E 13° 26' 43,26"
(WGS84)

Villstads kyrkby invid Nissan rymmer järnåldersgravfält, fornlämnar, präst- och klockargård, kyrkstallar och skolbyggnad. Foto: Leif Gustavsson/L.G.foto.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 ▪ www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturresevat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snarlig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

